

Gezinsbenadering: het kind centraal

In Nederland zijn er jaarlijks 25.000 kinderen met een gedetineerde ouder; dit heeft een enorme impact op het leven van een kind. Gevoelens van schaamte, onzekerheid en onmacht, maar ook sociale uitsluiting, financiële problemen of spanningen tussen de ouders leveren vaak stress op. De relatie tussen gedetineerde moeders en hun kinderen heeft sinds decennia de aandacht van DJI. Nieuw is de gerichte aandacht voor herstel of behoud van de relatie tussen gedetineerde vaders en hun kinderen zoals deze in PI Veenhuizen en PI Leeuwarden is ontwikkeld. In januari 2017 is hier het project gezinsbenadering van start gegaan, geïnspireerd door de positieve ervaringen die sinds 2010 in Parc Prison in Wales zijn opgedaan met de *family intervention unit*. Gedetineerde vaders worden gestimuleerd hun verantwoordelijkheid te nemen voor het gezin en hun vaderrol te verstevigen. Het belang van het kind staat daarbij centraal. De aanpak gezinsbenadering stelt zich tot doel voorkoming van detentieschade, doorbreking van intergenerationele overdracht van crimineel gedrag en vermindering van recidive. Hiertoe wordt nauw samengewerkt met een groot aantal regionale netwerkpartners.

Hoe werkt het?

Gedetineerde vaders die gemotiveerd zijn om hun vaderrol serieus te nemen en de band met hun kind(eren) te verstevigen, komen in aanmerking voor deelname aan de gezinsbenadering. De andere ouder moet daarmee instemmen. De vaders worden geselecteerd door het veiligheidshuis en/of de casemanager van de PI en geven toestemming om informatie te delen. Informatie van binnen en buiten de PI wordt verzameld; wat is de situatie rondom het kind buiten en wat is het belang van het kind? Een individueel plan van aanpak (met specifieke doelen, activiteiten, workshops en trainingen) wordt gemaakt door de gedetineerde, zijn familie, de casemanager van de PI en een casemanager van een externe organisatie indien het gezin voor detentie al in beeld was bij bijv. Jeugdzorg, Veilig Thuis of een (sociaal) wijkteam. Het plan is maatwerk, gericht op de behoeften en belangen van het kind en afhankelijk van de mogelijkheden.

Drie schillen

De gezinsbenadering bestaat uit drie 'schillen', met activiteiten die oplopen in

intensiteit. De eerste schil is voor alle gedetineerde vaders die goed gedrag vertonen. Activiteiten zijn: vader-kind-dagen, familiedagen, regulier bezoek onder begeleiding van vrijwilligers, training 'mijn kind en ik'. De tweede schil is voor geselecteerde vaders die werken aan een individueel plan van aanpak. Activiteiten zijn o.m. bezoek in de familiekamer, wekelijks skypen, trainingen en workshops. De derde schil is voor zeer gemotiveerde vaders die op de speciale vaderafdeling zijn geplaatst. Zij hebben een eigen dagprogramma voor de uitvoering van hun plan van aanpak. Extra activiteiten zijn themabijeenkomsten (bijv. opvoeding, criminaliteit versus vaderschap), creatieve middagen, samen koken, dagelijks skypen, bezoek van kind en partner aan zijn cel. Ook kan een vader zijn baby in bad doen.

Familiekamer Veenhuizen

De sfeer op de vadervleugel is doorgaans goed en rustig, de gedetineerden hebben iets te verliezen. Bij overtreding van de regels volgt terugplaatsing naar de tweede schil (time out voor zes weken).

Wat is er nodig?

De gezinsbenadering vergt intensieve samenwerking met netwerkpartners, die het contact met de betrokken gezinnen onderhouden en de activiteiten in de PI's begeleiden. De aangeboden activiteiten en trainingen zijn afhankelijk van de mogelijkheden van netwerkpartners, ze worden onder meer gegeven door vrijwilligers van Exodus, Humanitas en gevangenzorg. De vrijwilligers worden gekoppeld aan het achtergebleven gezin. Zij begeleiden de activiteiten en het bezoek aan de vaders en spreken met de vaders over vaderschap. Betrokken partners zijn verder: gemeenten, jeugdbescherming, reclassering, sociale wijkteams, onderwijs, politie en zorgsector, verenigd in het zorg- en veiligheidshuis. Na afloop van de detentie wordt indien nodig via de sociale wijkteams of andere netwerkpartners contact gehouden met de betrokken gezinnen.

De netwerkpartners zorgen voor de inhoud, de PI's faciliteren. Beide PI's hebben een familiekamer ingericht, waar gezinsleden elkaar in een huiselijke omgeving kunnen ontmoeten. Per PI is er een gezinsfunctionaris/casemanager voor het onderhouden van de contacten met de deelnemende gezinnen en netwerkpartners en een PIW'er die meeloopt en begeleidt bij activiteiten. Draagvlak voor en kennis van de gezinsbenadering bij het betrokken personeel is cruciaal. Daarom wordt er nu een opleidingsplan voor het personeel uitgewerkt (algemene voorlichtingsmodule plus een opleidingsmodule voor de medewerkers op de vaderafdeling).

Voor de start van het project is door de PI's veel tijd geïnvesteerd in overleg met de netwerkpartners. Het project gezinsbenadering maakt gebruik van de hechte samenwerking die in de regionale voorziening met het instroomoverleg is

opgebouwd. De netwerkpartners hebben toegezegd indien nodig maximaal een fte beschikbaar te stellen voor activiteiten in het kader van de gezinsbenadering.

Hoe verder?

De experimenteerfase is bijna ten einde en de aanpak wordt geïntegreerd in de staande organisatie. In het kader van de AVG zullen de werkprocessen kritisch doorgenomen worden om te bezien welke aanpassingen er nodig zijn. Er wordt een communicatie plan opgesteld voor de interne en externe communicatie over de gezinsbenadering en een opleidingsplan voor het personeel wordt uitgewerkt.

Resultaten van het project zijn nog niet meetbaar. DJI in Verbinding heeft geld beschikbaar gesteld voor het net gestarte vierjarige onderzoek, dat wordt uitgevoerd door de Hanze Hogeschool en de Rijks Universiteit Groningen. Onderzoek naar de effecten in Parc Prison in Wales laten duidelijke verbetering zien in de kwaliteit van het gezinsleven en de persoonlijke relaties van de volwassen deelnemers. Er is meer sprake van betaald werk en minder van drugsgebruik en er zijn positieve effecten op het gedrag en het welbevinden van de kinderen.¹ Voor het meten van effecten op intergenerationele overdracht van criminaliteit en op recidive is onderzoek over een langere periode nodig.

Gelet op de belangstelling uit diverse inrichtingen en de bredere (politieke) belangstelling voor de situatie van kinderen van gedetineerden zal 2019 in het teken staan van de borging van de aanpak gezinsbenadering en van informatie-overdracht. Geïnteresseerden kunnen informatie inwinnen bij onderstaande projectleiders.

Voor nadere informatie:

Fokko Drent f.drent@dji.minjus.nl

Monique Dijkstra m.dijkstra@dji.minjus.nl

---

¹ Anna Clancy and Mike Maguire, Prisoners and their children. An innovative model of 'whole family' support, European Journal of Probation 2017, Vol. 9(3) 210-230.